

М. С. Булига

здоб. II курсу економіко-правового факультету

ОНУ імені І. І. Мечникова

Науковий керівник: к.ю.н., доц. З. В. Кузнєцова

ЦИВІЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ РІВНОСТІ ПРАВ

Тривалий час питання одностатевих шлюбів в Україні залишалося поза увагою суспільства. Більш того, воно було настільки табуйованим та закутим у соціальні наративи, що навіть його обговорення викликало невдоволення у більш консервативної верстви населення.

Через повномасштабну війну, розв'язану Російською Федерацією, на території України особливо загострились проблеми дотримання прав і свобод людини та громадянина. Ми не можемо виключати того, що на даному етапі безпека громадян має першочергове значення, проте не варто ігнорувати й інші соціально-важливі аспекти, а саме рівність й захист від дискримінації. Мова йде про те, що в законодавстві України немає жодного положення, які б певним чином регулювали взаємовідносини в цивільному шлюбі між людьми нетрадиційної орієнтації. В мирний час це питання не отримувало належної уваги, проте у зв'язку з подіями останніх місяців, ситуація навколо нього значно ускладнилася. Його актуальність на даному етапі, передусім, пов'язана з тим, що серед військових, котрі перебувають у ЗСУ є значна кількість тих, хто належить до ЛГБТ+ спільноти й у зв'язку з цим був сформований окремий взвод «Військові ЛГБТ та наші союзники». Втім, слід зазначити, що до нього входить лише невелика частина осіб з тих, хто зараз приймає участь у бойових діях та наважився відкрито заявити про власну орієнтацію, в той час як переважна більшість вимушена приховувати цей факт аби не стати об'єктом для знущань. Якщо зміна відношення спільноти до цієї теми є питанням тривалого часу, то впроваджувати зміни в законодавстві необхідно вже.

Рішучим кроком в регулюванні питання щодо рівності одностатевих і традиційних пар стала петиція № 22/144562-еп «Легалізація одностатевих шлюбів», що була опублікована на офіційному порталі 03.06.2020. В ній вказувалась нагальна потреба

розробити такі законодавчі норми, які б усували перешкоди для того щоб представники ЛГБТ+ спільноти могли офіційно вступати в шлюби і відповідно мати ті ж самі права та обов'язки, що й традиційні пари [1]. Стрімка підтримка такої народної ініціативи за досить короткий термін виявилась доволі масштабною і менше ніж за 2 місяці петиція отримала понад 28000 підписів і вже 02.08.2022 президентом була дана відповідь. В ній вказувалось, що відповідно чинному законодавству, держава зобов'язана гарантувати всім громадянам рівність у власних правах та гідності [2, ст. 21]. Проте, наразі впровадження одностатевих шлюбів є неможливим, адже за Конституцією України «шлюб ґрунтується на вільній згоді жінки і чоловіка» [2, ст. 51]. Тобто легалізація одностатевих шлюбів передбачає зміну Основного Закону, що є неможливим під час воєнного стану [2, ст. 157]. Однак, зазначалося, що «Уряд напрацьовував варіанти рішень, стосовно легалізації в Україні зареєстрованого цивільного партнерства у рамках роботи з утвердження та забезпечення прав і свобод людини» [1].

Перед тим як перейти до розгляду питань щодо доцільності і перспектив такого нововведення, необхідно зазначити, що собою являє термін «цивільне партнерство» і з'ясувати його співвідношення з поняттям «одностатеві шлюби». На даному етапі в законодавстві України визначення цих логічних категорій не надається, отже, необхідно звертатись до альтернативних джерел, а саме наробок вітчизняних та зарубіжних науковців. Таким чином, цивільне партнерство слід розглядати як юридично визнану домовленість, подібну до шлюбу, створену насамперед як засіб

забезпечення визнання законом одностатевих пар. Цивільне партнерство надає більшість або всі права шлюбу, крім самого титулу[3, с. 169]. Окрім цього, йому притаманні певні регіональні відмінності, котрі полягають в тому, що в залежності від країни, категорія осіб, що мають право укласти цивільне партнерство є різною. За такою ознакою можна виділити дві групи країн: перша – де інститут цивільного партнерства розглядається, як альтернатива традиційному шлюбу, розроблений виключно для одностатевих пар, та друга – де цивільні партнерства доступні як одностатевим, так і різностатевим парам[5; 6]

У свою чергу, одностатеві шлюби – це союз двох осіб однієї статі, визнаний законодавством окремої країни як шлюб [4]. Тобто, основна відмінність між ними полягає саме в офіційному закріпленні статусу шлюбу. Крім цього, в залежності від країни, особам, що зареєстрували громадянське партнерство, надається різна кількість прав.

Говорячи про перспективи створення подібних інститутів в Україні, можна стверджувати, що принаймні цивільним партнерствам було дане «зелене світло», тож у найближчий термін можемо очікувати від Уряду певних кроків у цьому питанні. Щодо одностатевих шлюбів, то ситуація ускладнюється тривалою процедурою зміни положень у Конституції України, що наразі є неможливим. Проте, цивільні союзи розглядаються правозахисниками ЛГБТ як «перший крок» до встановлення одностатевих шлюбів, оскільки прихильники прав ЛГБТ цивільні

союзи розглядаються як статус «окремого, але рівного» або «другого класу» [7].

Вирішення даного питання напряму залежить від необхідності регулювання цих суспільних відносин державою. В нинішній час, відсутність законодавства, яке б давало змогу громадянам вступати в подібні союзи, викликає величезну кількість проблем. В першу чергу, необхідно зазначити те, що особи, які перебувають в нетрадиційних союзах не мають ані юридичних прав, ані гарантій й у випадку непередбачуваних подій, вони жодним чином не зможуть довести свої партнерські стосунки. Окрім цього, вони позбавлені багатьох можливостей, характерних для традиційних шлюбів: від змоги оформити опіку у випадках непрацездатності чи недієздатності одного з партнерів до решти страхових, майнових та спадкових прав.

Такий утиск у правах повністю суперечить концепції демократичної правової держави та принципам гідності та рівності у правах, які посідають центральне місце серед об'єктів, на які спрямований державний захист. Необхідно зазначити, що відповідно до положень Конституції України громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом, це конституційна гарантія правового статусу особи. Гарантована Конституцією України рівність усіх людей в їх правах і свободах означає необхідність забезпечення їм рівних правових можливостей як матеріального, так і процесуального характеру для реалізації однакових за змістом та обсягом прав і свобод.

У положеннях Конституції зазначається, що «права і свободи людини та громадянина є невідчужуваними та непорушними», тож саме введення в країні інституту цивільного партнерство усунуло б цю проблему[2, ст. 21].

Стосовно даного питання необхідно підсумувати що законодавству нашої країни необхідні достатньо ґрунтовні реформації, і Україна, як демократична європейська держава повинна вчиняти відповідні заходи аби не допускати будь-яку несправедливість та утиск прав. Крім створення закону «Про цивільне партнерство» необхідно також на освітньому рівні впроваджувати та просувати ідеї рівності та толерантності до людей з нетрадиційною орієнтацією, адже свідоме громадянське суспільство – це фундамент для процвітання держави.

Список використаної літератури

1. Легалізація одностатевих шлюбів: Електронна петиція № 22/144562-еп. URL: <https://petition.president.gov.ua/petition/144562>.
2. Конституція України 6 Закон України від 28 черв. 1996 р. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-D0%B2%D1%80#Text>
3. Thomas Hertling. Homosexuelle Männlichkeit zwischen Diskriminierung und Emanzipation. *Begründung der Befragungsfelder: Studienrelevante Thesen der Dissertation: Monographie* – LIT Verlag, Berlin/Münster/Wien/Zürich/London 2011. 169 с. URL: <https://books.google.de/books?id=nNTX7K0kKfYC&pg=PA169#v=onepage&q&f=false>.
4. Одностатевий шлюб. URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki/>.

5. Homo-Ehe: Kritik an sexueller Rassentrennung (нім.). Die Presse
URL: <https://www.diepresse.com/520074/homo-ehe-kritik-an-sexueller-rassentrennung>.

6. Verpartnert, in guten wie in schlechten Zeiten. URL :
https://www.zeit.de/wirtschaft/2015-05/schwule-lesben-lebenspartnerschaften-homoehe?utm_referrer=https%3A%2F%2Fpflaghamiltonbitterroot.org%2F
F.

7. Цивільне партнерство URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>.